

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Радою факультету
протокол № ____ від ____
Голова Ради

д.е.н., проф. Черніченко Г.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з навчальної дисципліни
„Економіка підприємства”
для студентів заочної форми навчання спеціальності 0107

Донецьк 2008

Укладачі: к.е.н., доц. Бичкова О.В., к.е.н., доц. Ахновська І.О., к.е.н., доц. Сисой Ю.В., ст.викл. Комісова М.М., ст.викл. Селіванова Ю.В., ст.викл. Тофан А.Л., ст.викл. Трегубов О.С.

Рецензенти: к.е.н., доц. Саратикянц Е.С., к.е.н., доц. Черноїванова О.М.

Робочу програму ухвалено на засіданні кафедри економіки підприємства, протокол №1 від 29.08.2008р.

Зав. кафедрою _____ д.е.н., проф. Краснова В.В.

Робочу програму ухвалено на засіданні навчально-методичної комісії економічного факультету, протокол №__ від__.

Голова навчально-методичної комісії _____ к.е.н., доц. Орехова Т.В.

ЗМІСТ

1. Вступ.....	4
2. Тематичний план	6
3. Навчальна програма курсу	7
4. Організація самостійної роботи	35
5. Організація підсумкового контролю знань	52
6. Рекомендована література	55

ВСТУП

1. **Опис.** Дисципліна «Економіка підприємства» вивчає ключові розділи прикладної економіки, організації та ефективності господарювання у первинній ланці господарства, сукупність теоретичних і практичних знань з управління ринковою економікою.

2. Рівень.

Попередні умови. Вивчення дисципліни “Економіка підприємства” базується на фундаментальній підготовці студентів з таких дисциплін: “Політична економія”, “Правознавство”. Студент повинен знати - теорію і практику господарювання на рівні підприємства, формування і використання виробничого потенціалу, взаємодію всіх видів ресурсів, організацію і ефективність господарської та інших видів діяльності: вміти - творчо підходити до підготовки і прийняття управлінських рішень з економіки, обґрунтовувати структуру і напрямки діяльності підприємства, розробляти і реалізовувати плани розвитку підприємства, аналізувати і узагальнювати результати виконання планів виробничо-господарської і комерційно - фінансової діяльності, пропонувати ефективні заходи господарювання і контролювати їх здійснення при зміні ситуації у ринковому середовищі.

Цілі та завдання

Сформувати знання про структуру, принципи побудови та закономірності функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства, його нормативну базу, планування, контроль, оцінку діяльності підрозділів, матеріальне стимулювання їх колективів, методику внутрішньої економічної діагностики, а також дати практичні навички і вміння обґрунтовувати форми внутрішнього економічного управління, обчислювати планові показники діяльності підрозділів, оцінювати їх виконання та розроблювати системи матеріального стимулювання розвитку й ефективності.

3. **Викладацький склад.** До викладання дисципліни залучені викладачі кафедри економіки підприємства: к.е.н., доц. Сисой Юлія Василівна, к.е.н., доц.

Ахновська Інна Олександрівна, к.е.н., доц. Бичкова Ольга Володимирівна, ст.викл. Комісова М.М., ст.викл. Селіванова Ю.В., ст.викл. Тофан А.Л., ст.викл. Трегубов О.С.

4. **Форми навчання.** Форми навчання: лекції, практичні заняття. Методи навчання: кейс-метод, рольові ігри.

5. **Мова викладання:** російська, українська.

6. **Форма контролю:** іспит.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва тем	Заочна форма навчання		Прискорена форма навчання	
	лекція	практ.	лекція	практ.
Тема 1. Теорії та моделі підприємств	1	CPC	CPC	CPC
Тема 2. Основи підприємництва	1	CPC	CPC	CPC
Тема 3. Види підприємств, їх організаційно-правові форми	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 4. Зовнішнє середовище господарювання підприємства	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 5. Структура та управління підприємством	2	CPC	CPC	CPC
Тема 6. Ринок і продукція	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 7. Товарна та цінова політика підприємства	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 8. Прогнозування та планування діяльності підприємства	2	CPC	CPC	CPC
Тема 9. Обґрунтування виробничої програми підприємства.	2	CPC	CPC	CPC
Тема 10. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	2	2	2	CPC
Тема 11. Інтелектуальний капітал	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 12. Основний капітал	2	2	2	2
Тема 13. Оборотний капітал	2	2	2	CPC
Тема 14. Інвестиції	2	CPC	CPC	CPC
Тема 15. Інноваційна діяльність	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 16. Техніко-технологічна база та виробнича потужність підприємства	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 17. Матеріально-технічне забезпечення і виробнича логістика	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 18. Організація операційної діяльності	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 19. Системи забезпечення конкурентоспроможності продукції	CPC	CPC	CPC	CPC
Тема 20. Витрати підприємства	2	2	2	2
Тема 21. Фінансово-економічні результати суб'єктів господарювання	2	2	2	CPC
Тема 22. Оцінювання ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності	CPC	CPC	2	CPC
Тема 23. Інтегральна ефективність діяльності підприємства та його конкурентоспроможність	2	CPC	CPC	CPC
Тема 24. Сучасні моделі розвитку підприємств	2	CPC	CPC	CPC
Тема 25. трансформація і реструктуризація підприємств	2	CPC	CPC	CPC
Тема 26. Оптимізація бізнес-процесів підприємства	2	CPC	2	CPC
Тема 27. Економічна безпека підприємства	2	CPC	2	CPC
Всього	30	10	16	4

2. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КУРСУ

ТЕМА 1. ТЕОРІЇ ТА МОДЕЛІ ПІДПРИЄМСТВ

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія і множинні цілі підприємства.

Правові основи функціонування підприємства. Юридичні акти, що слугують законодавчою базою функціонування підприємства (організація). Закон України «Про підприємства в Україні», його основні розділи та їхній зміст. Статут підприємства. Генеральна тарифна угода. Колективний договір. Інші правові документи, що регулюють окремі напрями діяльності підприємства.

ТЕМА 2. ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Підприємництво як сучасна форма господарювання. Сутність, основні функції, принципи здійснення і види підприємництва. Класична та інноваційна моделі підприємництва. Значення підприємницької діяльності для функціонування ефективної системи господарювання. Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Франчайзинг як особлива форма організації бізнесу. Загальна типологія виробничої і посередницької підприємницької діяльності. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності. Підприємницькі договори (контракти, угоди) як визначальна правова форма партнерських взаємин. Структуризація і порядок укладання договорів. Типовий зміст, загальні та специфічні умови договору. Формування конкретних умов договору. Підприємницькі дії щодо реалізації бізнес-проектів. Партнерські зв'язки та угоди (операції). Основні напрями співпраці партнерів. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну і торгівлі, фінансових відносин. Факторинг.

Міжнародна підприємницька діяльність. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи і види. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Спільні під-

приємства в системі міжнародного бізнесу: мотивація та процедура створення, механізм функціонування. Тенденції і проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

ТЕМА 3. ВИДИ ПІДПРИЄМСТВ, ЇХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ

Класифікація і структура підприємств. Практичне значення класифікації підприємств. Відокремлення підприємств за такими ознаками: мета і характер діяльності; форма власності майна; належність капіталу; правовий статус і форма господарювання; галузево-функціональний вид діяльності; технологічна (територіальна) цілісність і ступінь підпорядкування; розміри за чисельністю працівників. Виробнича структура підприємства, її види за певними ознаками і чинники формування. Загальна структура підприємств та організацій.

Добровільні та інституційні об'єднання підприємств (організацій). Об'єктивна обумовленість та економічно-соціальна доцільність різних за принципами і цілями об'єднання підприємств та організацій виробничої і невиробничої сфер діяльності. Сучасні форми добровільного та інституційного об'єднання підприємств та організацій.

ТЕМА 4. ЗОВНІШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Ринкове середовище господарювання підприємств та організацій. Сучасний ринок: сутнісна характеристика, функції, структуризація, типи. Поняття і загальна характеристика ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Складові елементи ринкової інфраструктури. Загальні принципи та етичні норми поведінки господарюючих суб'єктів на ринку.

ТЕМА 5. СТРУКТУРА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Особливості підприємства як складної системи. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання. Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємствами та організаціями (установами).

Поняття і теоретико-методологічна основа класифікації методів управління. Змістова характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління суб'єктами господарювання різного рівня.

Поняття і параметри організаційної структури управління підприємством (організацією). Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізійні, матричні. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими і невиробничими підприємствами.

Необхідність і принципи формування вищих органів управління підприємствами та організаціями. Зарубіжний досвід централізованого управління первинними ланками національної економіки.

ТЕМА 6. РИНОК ТА ПРОДУКЦІЯ

Ринок та його характеристики. Види ринка. Попит та пропозиція на конкурентному ринку. Загальна характеристика продукції (послуг). Вироблена продукція (виконана робота, надана послуга) як конкретний продукт праці, результат діяльності виробничих та інших господарських систем. Класифікація продукції за економічним призначенням. Показники обсягу продукції (послуг): натуральні та вартісні. Номенклатура та асортимент продукції (послуг). Товарна, валова і чиста продукція. Обсяг реалізованої продукції (продажу).

ТЕМА 7. ТОВАРНА ТА ЦІНОВА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Поняття, роль і функції ціни у ринковій економіці. Види цін (тарифів) і сфери їх застосування. Методи встановлення ціни: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту тощо. Визначення ціни на основі зворотної калькуляції. Система знижок і доплат до базової ціни. Граничні ціни на окремі види продукції. Можливі напрями вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні.

ТЕМА 8. ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мета й об'єкти прогнозування. Принципи прогнозування. Предмет економічного прогнозування. Довгострокові, середньострокові і короткострокові прогнози і сфери їх застосування.

Планування як домінантна функція управління. Специфічні принципи планування (вибір та обґрунтування цілей, системність, безперервність, оптимальність використання ресурсів, збалансованість).

Сутність стратегічного планування. Місія і стратегічні цілі підприємства. Основні етапи стратегічного планування діяльності підприємства. Методи вибору стратегії. Різновиди стратегії (зростання, стабілізації, виживання). Функціональні субстратегії підприємства (організації).

Відмінність тактичного планування від стратегічного. Основний зміст і можливі типові розділи тактичних (середньо- та короткострокових) планів підприємства.

ТЕМА 9. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРОГРАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття “виробничої програми» та методологія її складання. Обґрунтування програми виробничими потужностями. Сутність та принципи формування товарної політики. Ресурсне обґрунтування виробничої програми

ТЕМА 10. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА, ПРОДУКТИВНІСТЬ І ОПЛАТА ПРАЦІ

Тлумачення економічних термінів: трудові ресурси, кадри, персонал, трудовий потенціал. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності.

Чинники, які мають враховуватися у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, форм власності та сфер діяльності.

Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств та інших суб'єктів господарювання. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу. Адаптована до ринкових умов господарювання система формування та набору різних категорій персоналу. Поняття і визначення ціннісно-орієнтаційної єдності трудового колективу та привабливості праці. Особливості систем управління персоналом у фірмах окремих зарубіжних країн. Усталений досвід формування і забезпечення ефективного використання кадрового потенціалу фірми.

Продуктивність праці як економічна категорія. Різноманітність підходів до визначення та можливі методи розрахунку продуктивності праці на підприємствах виробничої сфери. Показники рівня продуктивності праці. Зовнішні та внутрішні чинники зростання продуктивності праці.

Поняття системи мотивації праці. Концептуальні характеристики багатofакторних моделей мотивації трудової діяльності, що ґрунтуються на теоріях справедливості, очікування та потреб. Класифікація методів мотивації. Фундаментальні принципи регулювання поведінки працівників.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Основні функції заробітної плати (відтворювальна, стимулювальна, регулювальна, соціальна) та їх реалізація. Державна політика оплати праці.

Дві форми заробітної плати, що базуються на тарифній системі, — почасової форми заробітної плати. Основні системи оплати праці, форм заробітної плати: відрядної — пряма відрядна, непряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, акордна; почасової — проста почасова, почасово-преміальна, за посадовими окладами. Права засновників щодо вибору форм і систем оплати праці. Сучасні тенденції у застосуванні форм заробітної плати. Колективні форми організації та оплати праці.

Сутність і стимулювальна роль участі працівників фірми в її прибутках (доходах). Системи участі працівників у прибутках за результатами сукупної діяльності і на основі відносин власності. Характеристика та ефективність окремих систем участі персоналу фірми у прибутках. Зарубіжний і вітчизня-

ний дослід участі працівників у прибутках (доходах) і власності приватизованих підприємств.

ТЕМА 11. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

Сутність категорії “інтелектуальний капітал” та форми її виявлення на підприємствах різних видів економічної діяльності.

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їхній вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності: винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків і знаків обслуговування. Інформація як особливий суспільний ресурс. Сучасні інформаційні технології і програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси (ноу-хау, раціоналізаторські пропозиції, найменування місця походження товару, гудвіл фірми).

Поняття та елементний склад нематеріальних активів. Оцінка і строки зношування (старіння) нематеріальних активів підприємства.

ТЕМА 12. ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ

Капітал підприємства та його перетворення у виробничі фонди. Методологічний підхід до сутності капіталу. Кругообіг капіталу.

Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Склад і взаємозв'язок засобів виробництва і виробничих фондів. Виробничі фонди як вартісна категорія. Поділ виробничих фондів на основні та оборотні. Майно підприємства соціального призначення.

Поняття «оцінка основних фондів». Первісна і відновна, повна та залишкова вартість основних фондів. Періодична індексація основних фондів. Видова класифікація основних фондів (поділ на три групи). Видова (технологічна) структура основних фондів, чинники і тенденції її динаміки на виробничих підприємствах.

Характеристика процесу відтворення основних фондів. Фізичне (матеріальне) та економічне спрацювання основних фондів. Види фізичного спрацювання та техніко-економічного старіння засобів праці та застосовувані форми їх усунення. Амортизація основних фондів. Методи рівномірної, подвій-

но-залишкової і прискореної амортизації засобів праці. Строки експлуатації машин та устаткування, методичні підходи до їх оптимізації. Характеристика ремонту, модернізації і заміни діючих засобів праці та економічна оцінка доцільності витрат на їх періодичне здійснення. Розширене відтворення основних фондів.

Економічне і соціальне значення підвищення ефективності відтворення та використання основних фондів підприємства. Системи показників – ефективності відтворення засобів праці; рівня використання окремих видів і всієї сукупності основних фондів. Напрями інтенсифікації відтворення та шляхи кращого використання основних фондів підприємства за нормальних умов господарювання.

Елементний склад оборотних фондів, характеристика виробничих запасів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів. Нормування витрат і розрахунки необхідного обсягу оборотних фондів підприємства. Показники та шляхи кращого використання матеріальних ресурсів. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.

ТЕМА 13. ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ

Сутнісна характеристика оборотних коштів. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Функціональна та елементна структура оборотних коштів. Нормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів. Обчислення нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції. Визначення загального нормативу оборотних коштів для підприємства.

Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) і завантаження, тривалість одного обороту в днях, рентабельність; методика їх обчислення. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягів до нормативного рівня за умов кризо-

вої економічної ситуації на підприємстві.

ТЕМА 14. ІНВЕСТИЦІЇ

Сутнісна характеристика інвестицій. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Внутрішні та зовнішні джерела інвестування. Різновиди та структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві. Варіанти можливих економічних ситуацій, що мають враховуватися у процесі визначення необхідного обсягу інвестицій. Обґрунтування конкретних джерел фінансування капітальних вкладень та обчислення необхідного їх обсягу відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку і підприємстві.

Роль фінансових інвестицій у становленні та розвитку ринкових відносин. Умови залучення і використання фінансових інвестицій за діючої системи господарювання. Види цінних паперів, порядок їх випуску, обігу і використання. Визначення суми фінансових ресурсів, одержаних від продажу акцій. Обчислення величини дивідендів. Обґрунтування економічної доцільності придбання акцій інвестором. Державне регулювання та масштаби обігу цінних паперів.

Об'єктивна необхідність залучення іноземних інвестицій. Основні типи прямих іноземних інвестицій. Ознаки привабливості інвестування вітчизняних суб'єктів господарювання. Можливі види і форми іноземних інвестицій. Державне регулювання іноземних інвестицій в економіку України.

ТЕМА 15. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Поняття і змістова характеристика інноваційних процесів. Новини і нововведення, їх сутність і первісні імпульси виникнення. Виокремлювані види інноваційних процесів (новин, нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні. Локальні та глобальні новини (нововведення).

Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (поступу) (НТП). Еволюційні та революційні форми НТП. Зміст та особливості науково-технічних революцій.

Організаційний прогрес (поступ) (ОП) як узагальнене явище використання організаційних, економічних, соціальних та юридичних нововведень. Особливості ОП, що відрізняють його від НТП. Об'єкти: організація виробництва і праці, окремі елементи економічного механізму господарювання (підприємства), соціальні та правові відносини. Основні тенденції ОП. Оптимізація розмірів підприємств. Обґрунтування економічної доцільності диверсифікації виробництва і конверсії підприємств воєнно-промислового комплексу.

Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності технічних нововведень. Вартісна оцінка результатів використання нових засобів і предметів праці. Сумарні витрати на реалізацію технічних нововведень. Принципово новий підхід до визначення ефективності технічних новин і нововведень з урахуванням пріоритетності критерію соціальної ефективності та екологічної безпеки. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

ТЕМА 16. ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНА БАЗА ТА ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття і значення техніко-технологічної бази виробництва. Складники техніко-технологічної бази, можливі та ефективні шляхи її формування на підприємстві. Особливості формування виробничої (техніко-технологічної) бази на підприємствах різних галузей.

Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства. Діагностика стану технічного розвитку підприємства: сутність, процедура та основні показники. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства, його передбачуваність, етапність і послідовність.

Сутність лізингу та його об'єкти. Можливі види лізингу за окремими класифікаційними ознаками. Характеристика відокремлюваних видів лізингу. Організаційно-правові основи здійснення лізингу.

Поняття, види і чинники формування виробничої потужності. Загальні методичні принципи розрахунку виробничої потужності заново створювано-

го та діючого підприємства.

ТЕМА 17. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ВИРОБНИЧА ЛОГІСТИКА

Матеріально-технічне забезпечення виробництва. Характеристика матеріально-технічного забезпечення виробництва. Форми і системи матеріально-технічного забезпечення. Децентралізована (пасивна) і централізована (активна) системи живлення матеріалами внутрішньовиробничих підрозділів. Обчислення потреби підприємства в матеріалах. Поняття “виробничої логістики”.

ТЕМА 18. ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Технологічний процес як головна складова виробничого процесу. Поділ виробничих процесів за призначенням (основні, допоміжні, обслуговуючі), перебігом у часі (дискретні, безперервні) і ступенем автоматизації (ручні, механізовані, автоматизовані, автоматичні). Принципи організації виробничого процесу: спеціалізація, пропорційність, паралельність, прямоточність, безперервність, ритмічність, автоматичність, гнучкість, гомеостатичність. Тривалість виробничого циклу як характеристика виробничого процесу за складністю та швидкістю перебігу.

Організаційні типи виробництва. Необхідність виокремлення і дефініція типу виробництва. Сутнісна характеристика одиничного, серійного і масового типів виробництва. Дослідно-експериментальне виробництво.

Методи організації виробництва. Застосовувані методи організації виробництва. Властиві ознаки, сфери застосування і модифікації непотокового виробництва. Загальна характеристика потокового виробництва (ознаки, умови застосування, класифікація поточкових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування поточкових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.

Форми організації виробництва. Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Концентрація та

розукрупнення виробництва. Малі фірми в системі господарювання ринково-розвинутих країнах. Об'єктивна необхідність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

ТЕМА 19. СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Маркетингова діяльність і формування програми випуску продукції (надання послуг). Поняття, функції і принципи маркетингової діяльності. Виробнича, продуктова та комерційна концепції маркетингу. Стратегія і тактика маркетингу підприємства. Оцінка маркетингового потенціалу фірми. Особливості визначення ринкового попиту на окремі види продукції (послуг). Схема формування виробничої програми підприємства. Ресурсне обґрунтування виробничої програми підприємства на поточний і перспективний періоди діяльності.

Якість і конкурентоспроможність продукції (послуг). Якість продукції як економічна категорія. Показники якості продукції та їх характеристика. Методи оцінки якості продукції. Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств на ринку.

Сутнісна характеристика стандартизації продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Застосовувані в Україні стандарти (міжнародні, державні, галузеві, науково-технічних та інженерних товариств, підприємств) і технічні умови. Сучасні напрями удосконалення стандартизації виробів. Поняття та економічне значення сертифікації продукції.

Державний нагляд за якістю і внутрішньовиробничий технічний контроль. Функції та організація роботи Державного комітету України по стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандарту України). Державний нагляд за дотриманням вимог стандартів територіальними органами Держстандарту — центрами стандартизації, метрології та сертифікації. Об'єкти державного нагляду. Внутрішньовиробничий технічний контроль якості. Об'єкти технічного контролю на вході та виході виробничої системи, упродовж технологічного процесу виготовлення продукції. Основні види технічного конт-

ролю якості на підприємствах України, їх ефективність.

ТЕМА 20. ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА

Поточні витрати (собівартість продукції) як комплексний економічний показник. Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг). Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками. Критичний обсяг виробництва продукції («точка беззбитковості»), графічний та аналітичний методи знаходження. Зміна критичного обсягу виробництва продукції під впливом окремих чинників.

Зміст і методика обчислення кошторису виробництва. Розрахунки кошторису виробництва за окремими економічними елементами.

Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Прогнозування собівартості нових виробів на етапах їх розробки та освоєння виробництва; можливі методи прогнозування: питомих витрат, баловий, агрегатний, кореляційний.

ТЕМА 21. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДОРЮВАННЯ

Напрями діяльності підприємства (організації) з формування та раціонального використання фінансових коштів. Складання фінансового плану підприємства (організації).

Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і дохідність: їхня сутність, відмінність між ними. Джерела формування прибутку і доходу підприємства. Валовий, чистий та реінвестований прибуток. Маржинальний дохід.

Рентабельність як відносний показник ефективності роботи підприємства.

Методичні підходи до оцінки загального фінансово-економічного стану підприємства. Групи показників для оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методи їх обчислення. Економічний ефект, диференціал (фінансовий ліверидж) і коефіцієнт плеча фінансового важеля. Накопичення обліково-звітної інформації для оцінки фінансово-

економічного стану підприємства.

ТЕМА 22. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІОНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Загальні положення методології визначення ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин між господарюючими суб'єктами з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації), господарського ризику та інфляції. Показники оцінки ефективності виробничих інвестицій.

Сукупність чинників, що впливають на рівень ефективності інвестицій. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень (удосконалення) проектно-кошторисної справи; поліпшення технологічно-відтворювальної структури капітальних вкладень; скорочення тривалості інвестиційного циклу; застосування гнучких економічних методів управління інвестиційними процесами. Організаційно-фінансові підвищення ефективності обігу цінних паперів.

Економічне обґрунтування інвестиційних проектів різних суб'єктів господарювання шляхом розробки повного або короткого варіанта бізнес-плану. Стисла характеристика інвестиційного проекту, ступінь його завершеності. Форма здійснення та необхідний обсяг інвестицій для практичної реалізації проекту. Період інвестування до початку експлуатації об'єкта. Вибір з кількох альтернативних економічно привабливішого інвестиційного проекту.

ТЕМА 23. ІНТЕГРАЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ

Сутнісна характеристика і вимірювання ефективності виробництва. Економічна сутність і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Критерії ефективності виробництва. Принципи формування системи показників ефективності виробничо-господарської та комерційної діяльності підприємства. Система показників ефективності виробництва (узагальнююча); показники використання праці (персоналу), виробничих фондів, фінансових коштів. Методичні

підходи до оцінки соціальної ефективності діяльності підприємства. Чинники підвищення ефективності виробництва.

ТЕМА 24. СУЧАСНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Загальна характеристика напрямів розвитку підприємства. Економічний зміст процесу розвитку підприємства. Базові моделі та шляхи розвитку підприємств: концентрація зусиль на поточному бізнесі; розширення ринку; оновлення продукції; інновації; горизонтальна інтеграція – модель поглинання конкурентів; вертикальна інтеграція; спільне підприємництво; концентрична диверсифікація; конгломератна диверсифікація. Характеристика вартості та ризикованості різних напрямів розвитку підприємства.

ТЕМА 25. ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА РЕСТРУКТУРІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ

Реструктуризація підприємств (організацій). Сутнісна характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємств (організацій). Вплив реформування форм власності на реструктуризацію виробничо-господарської діяльності підприємств.

Практика здійснення та ефективність реструктуризації суб'єктів господарювання. Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) реструктуризації різних організаційних утворень. Конверсія, диверсифікація та розукрупнення виробництва як дійові форми реструктуризації суб'єктів господарювання. Холдингові компанії як нові організаційні утворення, економічне обґрунтування їх створення в окремих галузях господарства України. Методичні підходи до визначення ефективності реструктуризації різних господарюючих суб'єктів. Набутий вітчизняний і зарубіжний досвід реструктуризації різних суб'єктів господарювання.

ТЕМА 26. ОПТИМІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Державне економічне регулювання. Методи і принципи державного регулювання економіки та окремих суб'єктів господарювання. Економічні функції держави за умов домінування ринкових відносин. Державні контракти і замовлення. Державна фінансова підтримка суб'єктів господарювання. Кре-

дитні ресурси держави, їх формування, форми та умови одержання господарючими суб'єктами. Державне економічне регулювання виробничо-господарської діяльності підприємств шляхом застосування досконалої системи їх оподаткування. Реформування податкової системи в Україні, належна її адаптація до ринкових умов господарювання та широкомасштабної підприємницької діяльності.

ТЕМА 27. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

Санація (фінансове оздоровлення) господарюючих суб'єктів. Тлумачення механізму санації та цілей її проведення. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру. Особливості державної підтримки проведення санації потенційно-конкурентоспроможних підприємств (організацій). Практика, масштаби та ефективність санації господарюючих суб'єктів в Україні.

Змістово-типологічна характеристика економічної безпеки господарюючого суб'єкта.

Рівень економічної безпеки і кризовий стан підприємства. Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання.

Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства. Розробка власної довгострокової стратегії формування високого рівня економічної безпеки фірми. Необхідні заходи і ресурси для реалізації стратегії досягнення належної економічної безпеки господарюючого суб'єкта.

Національна програма антикризового господарювання. Об'єктивна необхідність формування та реалізації національної програми антикризового господарювання як важлива складова економічної безпеки вітчизняних підприємств та організацій.

3. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Теорії та моделі підприємств

План заняття

1. Господарюючий суб'єкт як носій господарської діяльності, спрямованої на виробництво та продаж продукції з метою реалізації своїх економічних інтересів.
2. Основні функції суб'єкта господарювання та головні мотиви його діяльності.
3. Класична та інноваційна моделі підприємництва.

Тема 2. Основи підприємництва

План заняття

1. Підприємництво як специфічний тип господарювання.
2. Ознаки підприємництва. Короткий огляд основних теорій підприємств в історичній ретроспективі: емпірична та класична теорії, теорія цін і обсягу виробництва.

Тема 3. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

План заняття

1. Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери.
2. Місія і множинні цілі підприємства.
3. Головні напрями діяльності підприємства (маркетингова, інноваційна, виробнича, економічна та соціальна діяльність; післяпродажний сервіс).
4. Правові основи функціонування підприємства.
5. Класифікація підприємств: за типами власності, за характером та змістом діяльності, за обсягом та асортиментом продукції, за метою

дами ведення конкурентної боротьби, за організаційно-правовими формами.

6. Виробнича структура підприємства, її види за певними ознаками (цехова, безцехова, корпусна, комбінатська, технологічна, предметна, змішана) і чинники формування.

Питання і завдання

1. Порівняти органи управління господарських товариств.
2. Розглянути особливості форм добровільного й інституціонального об'єднання підприємств – асоціації, корпорації, консорціуми, ФПГ, холдинги та ін.
3. Кейс “Вибір форми організації бізнесу” [15, с.190, ситуація 11.1].

Тема 4. Зовнішнє середовище господарювання підприємств

План заняття

1. Поняття та ступінь складності зовнішнього середовища господарювання підприємств.
2. Характеристика зовнішніх факторів прямого впливу як спектру обмежень з боку держави, постачальників, споживачів та конкурентів.
3. Правові норми функціонування підприємства як важливіший елемент зовнішнього середовища.
4. Характеристика факторів непрямого впливу: загальний стан економіки, технічні фактори та технології, соціальні та політичні фактори.

Тема 5. Структура та управління підприємством

План заняття

1. Загальна структура підприємств та організацій.
2. Сутність і функції процесу управління.
4. Методи управління діяльністю підприємств. Поняття і теоретико-методологічна основа класифікації методів управління.
5. Змістова характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і

соціально-психологічних методів управління.

6. Організаційні форми реалізації методів управління суб'єктами господарювання різного рівня.
7. Організаційні структури управління підприємствами різних форм власності. Поняття і параметри організаційної структури управління підприємством (організацією).
8. Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізійні, матричні.
9. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими і невиробничими підприємствами.
10. Особливості вибору організаційних структур управління новостворюваних підприємств різних розмірів і форм власності, галузевої належності.

Питання і завдання

1. Проаналізувати фактори формування і зміни виробничої структури підприємства. Звернути увагу на особливості структури великих, середніх і малих підприємств.
2. Дати порівняльну характеристику “твердого”, “м'якого” і гнучкого управління.
3. Що є відкритою системою стосовно до підприємства?
4. Охарактеризувати еволюцію систем управління.
5. У чому складається значення державного регулювання діяльності підприємства? Чим визначається ступінь державного втручання в управління підприємством?
6. Кейс “Економічний вибір доцільної організаційної структури підприємства” [15, с.190-193, ситуації 11.2-11.4].

Тема 6. Ринок і продукція

План заняття

1. Сутність та головні функції ринку, поняття суб'єктів та об'єктів рин-

ку.

2. Характеристика структури ринку за існуючими критеріями: за об'єктами обміну; в просторовому розрізі; за механізмом функціонування; за ступенем урегульованості; за ступенем насиченості.
3. Загальна характеристика продукції (послуг). Вироблена продукція (виконана робота, надана послуга) як конкретний продукт праці, результат діяльності виробничих та інших господарських систем.
4. Виробнича, продуктова та комерційна концепції маркетингу.
5. Стратегія і тактика маркетингу підприємства.

Питання і завдання

Розв'язування задач 1-8 [10, с.108]

Тема 8. Прогнозування та планування діяльності підприємства

План заняття

1. Планування як домінантна функція управління.
2. Специфічні принципи планування (вибір та обґрунтування цілей, системність, безперервність, оптимальність використання ресурсів, збалансованість).
3. Методи планування діяльності та розвитку підприємства.
4. Сутність стратегічного планування. Місія і стратегічні цілі підприємства. Основні етапи стратегічного планування діяльності підприємства.
5. Бізнес-планування, його призначення і роль в системі передбачення перспектив розвитку виробництва (господарської діяльності). Типовий зміст і методика складання окремих розділів бізнес-планів.
6. Розвиток системи стратегічного планування та бізнес-планування за ринкових умов господарювання.

Питання і завдання

Розв'язування задач № 11-14 [10, с.111-112].

Тема 10. Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

План заняття

1. Тлумачення економічних термінів: трудові ресурси, кадри, персонал, трудовий потенціал.
2. Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники).
3. Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Виокремлення і характеристика робітників за рівнем кваліфікації.
4. Особливості структури персоналу підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності. Тенденції динаміки структури персоналу в окремих галузях та сферах діяльності.
5. Чинники, які мають враховуватися у процесі розрахунків необхідної чисельності персоналу фірми.
6. Визначення чисельності працівників управління, спеціалістів і службовців для підприємств різних розмірів, форм власності та сфер діяльності.
7. Розрахунки чисельності окремих категорій робітників виробничих підприємств.

Питання і завдання

Розв'язування задач №1-3, 11-14 [30, с.44-47], 1,3,6,8 [30, с.206-208].

Тема 11. Інтелектуальний капітал

План заняття

1. Поняття капіталу підприємства та економічна сутність реального і грошового капіталу.
2. Власний та запозичений капітал як засоби, що забезпечують діяльність підприємства.
3. Загальна характеристика уставного капіталу та визначення певних властивостей уставного капіталу акціонерних товариств.
4. Розрахунок ефективності функціонування капіталу підприємства.

Тема 12. Основний капітал

План заняття

1. Поняття основного капіталу та основних фондів підприємства.
2. Первісна і відновна, повна та залишкова вартість основних фондів.
3. Періодична індексація основних фондів.
5. Видова класифікація основних фондів (поділ на чотири групи).
6. Видова (технологічна) структура основних фондів, чинники і тенденції її динаміки на виробничих підприємствах.
7. Характеристика процесу відтворення основних фондів. Фізичне (матеріальне) та економічне спрацювання основних фондів. Види фізичного спрацювання та техніко-економічного старіння засобів праці та застосовувані форми їх усунення.
8. Амортизація основних фондів. Норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення (реновацію) основних фондів.
9. Методи рівномірної, подвійно-залишкової і прискореної амортизації засобів праці.
10. Строки експлуатації машин та устаткування, методичні підходи до їх оптимізації. Характеристика ремонту, модернізації і заміни діючих засобів праці та економічна оцінка доцільності витрат на їх періодичне здійснення.

Питання і завдання

Розв'язування задач 1-3, 9, 12 [30, с.64-66] і тестів 1-20 [10, с.172-175].

Тема 13. Оборотний капітал

План заняття

1. Сутнісна характеристика оборотних коштів. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Функціональна та елементарна структура оборотних коштів.
2. Нормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку).

3. Обчислення нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції. Визначення загального нормативу оборотних коштів для підприємства.

4. Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнти оборотності (кількість оборотів) і завантаження, тривалість одного обороту в днях, рентабельність; методика їх обчислення.

5. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів: оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення виробництва; прискорення реалізації виробленої продукції.

Питання і завдання

Розв'язування задач №2, 3, 5-8, 13, 15 [30, с.80-84].

Тема 14. Інвестиції

План заняття

1. Поняття, склад і структура інвестицій.
2. Визначення необхідного обсягу і джерел фінансування виробничих інвестицій.
3. Роль фінансових інвестицій у становленні та розвитку ринкових відносин. Умови залучення і використання фінансових інвестицій за діючої системи господарювання.
4. Види цінних паперів, порядок їх випуску, обігу і використання.
5. Визначення суми фінансових ресурсів, одержаних від продажу акцій. Обчислення величини дивідендів. Обґрунтування економічної доцільності придбання акцій інвестором.
6. Державне регулювання та масштаби обігу цінних паперів.
7. Основні типи прямих іноземних інвестицій. Можливі види і форми іноземних інвестицій.

8. Методика оцінки ефективності виробничих інвестицій за умов ринкових відносин між господарюючими суб'єктами з урахуванням грошових потоків, ставки дисконту (капіталізації), господарського ризику та інфляції.

Питання і завдання

Розв'язування задач №1-5 [30, с.100] і тестів №1-37 [30, с.102-108].

Тема 15. Інноваційна діяльність

План заняття

1. Поняття і змістова характеристика інноваційної діяльності.
2. Новини і нововведення, їх сутність і первісні імпульси виникнення. Виокремлювані види інноваційних процесів (новин, нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні. Локальні та глобальні нововведення.
3. Взаємозв'язок окремих видів інноваційних процесів. Вплив нововведень на виробництво, будь-яку господарську і підприємницьку діяльність.
4. Сутнісне тлумачення науково-технічного прогресу (НТП). Еволюційні та революційні форми НТП. Зміст та особливості науково-технічних революцій.

Питання і завдання

1. Розглянути зміст загальносистемного і внутрішньосистемного напрямків організаційного процесу на підприємстві.
2. Проаналізувати основні тенденції організаційного прогресу підприємства.
3. Розв'язування тестів [10, с.266-268].

Тема 16. Техніко-технологічна база і виробнича потужність

підприємства

План заняття

1. Поняття і значення техніко-технологічної бази виробництва. Склад-

ники техніко-технологічної бази, можливі та ефективні шляхи її формування на підприємстві.

2. Особливості формування виробничої (техніко-технологічної) бази на підприємствах різних галузей.
3. Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства (технічне переозброєння: модернізація, капітальний ремонт і заміна діючого устаткування).
4. Діагностика стану технічного розвитку підприємства: сутність, процедура та основні показники (технічна оснащеність праці, рівень технології, технічний рівень устаткування, рівень комп'ютеризації та автоматизації виробничих процесів і процесів управління).
5. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства, його передбачуваність, етапність і послідовність.
6. Сутність лізингу та його об'єкти. Можливі види лізингу за окремими класифікаційними ознаками. Характеристика виокремлюваних видів лізингу. Організаційно-правові основи здійснення лізингу. Умови договору лізингу. Права та обов'язки лізингодавців і лізингоодержувачів. Витрати на надання та ефективність лізингових послуг.
7. Поняття, види і чинники формування виробничої потужності. Загальні методичні принципи розрахунку виробничої потужності заново створюваного та діючого підприємства.

Питання і завдання

Розв'язування задач № 14-17 [30, с.67].

Тема 18. Організація операційної діяльності

План заняття №1

1. Поняття та основні елементи виробничого процесу. Технологічний процес як головна складова виробничого процесу.
2. Поділ виробничих процесів за призначенням (основні, допоміжні, обслуговуючі), перебігом у часі (дискретні, безперервні) і ступенем

автоматизації (ручні, механізовані, автоматизовані, автоматичні).

3. Принципи організації виробничого процесу: спеціалізація, пропорційність, паралельність, прямоточність, безперервність, ритмічність, автоматичність, гнучкість, гомеостатичність.
4. Тривалість виробничого циклу як характеристика виробничого процесу за складністю та швидкістю перебігу.
5. Сутнісна характеристика одиничного, серійного і масового типів виробництва. Дослідно-експериментальне виробництво.
6. Характеристика робочих місць за ознаками особливостей операцій та обладнання в різних типах виробництва.
7. Порівняльна характеристика типів виробництва. Вплив типу виробництва на його організаційно-технічну побудову та ефективність.
8. Властиві ознаки і сфери застосування непотокового виробництва. Загальна характеристика потокового виробництва (ознаки, умови застосування, класифікація поточкових ліній). Особливості організації та основні параметри функціонування поточкових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва в Україні та інших країнах світу.
9. Сутність, показники рівня розвитку та ефективність спеціалізації, кооперування і конверсії виробничих підприємств (організацій).
10. Комбінування виробництва: характерні ознаки, галузі переважного використання, показники рівня та ефективності розвитку.

Питання і завдання

Розв'язування задач № 6.1-6.7 [30, с.104].

Тема 19. Система забезпечення конкурентоспроможності продукції

План заняття

1. Якість продукції як економічна категорія. Показники якості продукції та їх характеристика.
2. Методи оцінки якості продукції.
3. Поняття і визначення рівня конкурентоспроможності продукції вітчиз-

зняних підприємств на ринку.

4. Сутнісна характеристика стандартизації продукції, її складові елементи і принципи здійснення.
5. Застосовувані в Україні стандарти (міжнародні, державні, галузеві, науково-технічних та інженерних товариств, підприємств) і технічні умови.
6. Сучасні напрями удосконалення стандартизації виробів.
7. Міжнародні системи сертифікації та національні системи якості.
8. Економічна ефективність стандартизації та сертифікації продукції.

Питання і завдання

Розв'язування задач № 41-48 [10, с.307].

Тема 20. Витрати підприємства

План заняття

1. Поточні витрати (собівартість продукції) як комплексний економічний показник. Включення поточних витрат виробництва до собівартості продукції (послуг).
2. Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками.
3. Структура поточних витрат за групами первинних елементів і тенденції її зміни по окремих видах продукції.
4. Критичний обсяг виробництва продукції («точка беззбитковості»), графічний та аналітичний методи знаходження.
5. Зміна критичного обсягу виробництва продукції під впливом окремих чинників.

Питання і завдання

Розв'язування тестів [10, с.367; 30, с.224].

Розв'язування задач № 9.13-9.20 [15, с.161-162].

Тема 21. Фінансово-економічні результати діяльності
суб'єктів господарювання

План заняття

1. Прибуток і доход як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Прибутковість і доходність: їхня сутність, відмінність між ними. Джерела формування прибутку і доходу підприємства.
2. Валовий, чистий та реінвестований прибуток. Маржинальний доход.
3. Визначення суми прибутку до оподаткування.
4. Рентабельність як відносний показник ефективності роботи підприємства.
5. Групи показників для оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методи їх обчислення.
6. Економічний ефект, диференціал (фінансовий леверидж) і коефіцієнт плеча фінансового важеля.

Питання і завдання

Розв'язування задач № 124-131 [10, с.407-409].

Тема 22. Оцінка ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності

План занять

1. Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності технічних нововведень.
2. Вартісна оцінка результатів використання нових засобів і предметів праці.
3. Сумарні витрати на реалізацію технічних нововведень.
4. Урахування чинника часу при визначенні ефективності технічних нововведень.
5. Принципово новий підхід до визначення ефективності технічних новин і нововведень з урахуванням пріоритетності критерію соціальної ефективності та екологічної безпеки.

Питання і завдання

Розв'язування задач [10, с.264-266].

Тема 27. Економічна безпека підприємства

План заняття

1. Способи оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання.
2. Можливі загрози для економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого і певної сукупності підприємств.
3. Поняття економічної кризи підприємства. Легка, важка і катастрофічна економічна криза; основні причини та наслідки.
4. Основні групи чинників, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства.
5. Розробка власної довгострокової стратегії формування високого рівня економічної безпеки фірми. Необхідні заходи і ресурси для реалізації стратегії досягнення належної економічної безпеки господарюючого суб'єкта.
6. Об'єктивна необхідність формування та реалізації національної програми антикризового господарювання як важлива складова економічної безпеки вітчизняних підприємств та організацій. Змістова характеристика державної програми антикризового господарювання. Форми та ефективність реалізації програми антикризового господарювання.

Питання і завдання

Розв'язування тестів [30, с.266-269].

Розв'язування задач № 1-2 [30, с.265].

4. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

При написанні контрольної роботи необхідно:

1. Навести план викладу. Зміст роботи повинен відповідати плану.
2. Виклад варто починати з назви питання, виділяючи необхідні підзаголовки у тексті. Необхідно дотримуватися інтервалів між рядками тексту (не менше одного рядка).
3. Виконувати роботу необхідно в шкільному зошиті, пронумерувавши її сторінки і виділивши поля. Обсяг контрольної роботи - 20-24 сторінки, у тому числі таблиці, схеми, діаграми, графіки та ін. За узгодженням з викладачем можливе виконання роботи в комп'ютерним наборі (обсяг 10-12 сторінок через 1,5 інтервалу, шрифт 14).
4. Використані цитати чи статистичні матеріали необхідно ретельно звірити з джерелом, вказавши в квадратних дужках номер джерела у відповідності зі списком використаної літератури, наведеним у кінці роботи.
5. До списку літератури варто включити використані законодавчі і нормативні акти, навчальну і наукову літературу, публікації періодичної преси, статистичні збірники.
6. У кінці роботи повинна бути поставлена дата її виконання і підпис студента.

Вибір питань контрольної роботи здійснюється студентом самостійно на підставі приведеної нижче таблиці завдань. Для визначення варіанта контрольної роботи необхідно взяти перші букви прізвища, імені та по батькові, обрати за таблицею відповідні їм номери контрольних питань. Перелік питань подається після таблиці варіантів. Наприклад, студент Петров Ігор Володимирович виконує контрольну роботу з питань П-15, И-37 і В-59.

Початкова літера ПІБ	Номера контрольних питань			Початкова літера ПІБ	Номера контрольних питань		
	Прізвище	Ім'я	По батькові		Прізвище	Ім'я	По батькові
А	1	29	57	П	15	43	71
Б	2	30	58	Р	16	44	72
В	3	31	59	С	17	45	73
Г	4	32	60	Т	18	46	74
Д	5	33	61	У	19	47	75
Е	6	34	62	Ф	20	48	76
Ж	7	35	63	Х	21	49	77
З	8	36	64	Ц	22	50	78
И	9	37	65	Ч	23	51	79
К	10	38	66	Ш	24	52	80
Л	11	39	67	Щ	25	53	81
М	12	40	68	Э	26	54	82
Н	13	41	69	Ю	27	55	83
О	14	42	70	Я	28	56	84

Питання до контрольної роботи

1. Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці.
2. Економіко-технологічна модель створення і діяльності підприємства.
3. Класифікація підприємств.
4. Об'єднання підприємств.
5. Зовнішнє середовище підприємства.
6. Сутність управління підприємством. Функції і методи управління.
7. Загальна і виробнича структура підприємства.
8. Генеральний план підприємства.
9. Комерційний розрахунок у діяльності підприємства.
10. Економічна характеристика, склад і структура основних фондів.

11. Види оцінки основних фондів.
12. Знос основних фондів і методи його оцінки.
13. Амортизація основних фондів.
14. Відтворення основних фондів на підприємстві.
15. Показники ефективності використання основних фондів.
16. Основні напрямки підвищення ефективності використання основних фондів.
17. Нематеріальні ресурси й активи підприємства.
18. Виробнича потужність підприємства.
19. Економічна характеристика оборотних коштів підприємства.
20. Визначення нормативу оборотних коштів у запасах сировини і матеріалів.
21. Нормування оборотних коштів у незавершеному виробництві.
22. Аналітичний і коефіцієнтний методи визначення потреби в оборотних коштах.
23. Ефективність використання оборотних виробничих фондів і оборотних коштів.
24. Класифікація і структура персоналу підприємства.
25. Показники стану і руху персоналу.
26. Визначення потреби в працівниках на підприємстві.
27. Економічні й організаційні основи оплати праці працівників підприємства.
28. Форми і системи оплати праці.
29. Системи преміювання працівників.
30. Система матеріального стимулювання у формі участі в прибутку.
31. Продуктивність праці і методи її виміру.
32. Фактори і резерви росту продуктивності праці.
33. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
34. Просте відтворення основних фондів.
35. Розширене відтворення основних фондів.
36. Сутність і склад капітальних вкладень. Методика визначення їх розміру.

37. Лізинг як форма кредитування й інвестування розвитку основних фондів.
38. Форми й особливості концентрації виробництва в різних галузях промисловості. Диверсифіковані виробництва.
39. Спеціалізація і кооперування виробництва.
40. Комбінування виробництва.
41. Виробнича програма підприємства.
42. Характеристика видів діяльності підприємства.
43. Витрати. Мікроекономічний аспект.
44. Класифікація витрат собівартості.
45. Склад витрат операційної діяльності.
46. Кошторис витрат на виробництво і собівартість продукції.
47. Калькуляція собівартості одиниці продукції.
48. Системи калькулювання собівартості.
49. Фактори і резерви зниження собівартості.
50. Доход і прибуток підприємства.
51. Розподіл прибутку підприємства і його використання.
52. Рентабельність капіталу, виробництва і продукції.
53. Комерційна безпека підприємства. Поняття операційного левериджа.
54. Фінансове планування на підприємстві.
55. Оцінка фінансового стану і фінансової стійкості підприємства.
56. Економічна сутність санації підприємства.
57. Реструктуризація підприємств.
58. Банкрутство підприємств.
59. Якість як економічна категорія. Показники якості.
60. Сертифікація продукції.
61. Конкурентноздатність продукції.
62. Сутність науково-технічного прогресу і його роль розвитку суспільного виробництва.
63. Напрямки науково-технічного прогресу на підприємстві та його вплив на підвищення ефективності виробництва.

64. Роль технічного переозброєння виробництва в умовах переходу до ринкових відносин.
65. Основні напрямки технічного переозброєння виробництва.
66. Економічна ефективність технічного переозброєння виробництва.
67. Характеристика інноваційного процесу.
68. Ризикове (венчурне) підприємництво.
69. Виробничий процес і його елементи.
70. Методи організації виробничого процесу.
71. Виробничий цикл, його структура, розрахунок тривалості циклу.
72. Цінова політика підприємства.
73. Види цін і принципи ціноутворення.
74. Методи встановлення цін на продукцію, роботи і послуги.
75. Характеристика допоміжного й обслуговуючого виробництва на підприємстві.
76. Економічна характеристика енергетичного господарства підприємства.
77. Економічна характеристика інструментального господарства підприємства
78. Економіка транспортного господарства підприємства.
79. Економічні особливості формування соціальної інфраструктури підприємства.
80. Види, завдання і порядок створення малих підприємств.
81. Особливості формування, структура і переваги орендного підприємства.
82. Сутність, принципи формування і діяльності акціонерних товариств.
83. Сутність, порядок створення і управління товариством з обмеженою відповідальністю.
84. Економіко-організаційні основи створення і діяльності спільних підприємств.

Завдання для самоконтролю знань

ВАРІАНТ 1

1. Дати відповідь на питання:

1.1.Склад розділів плану собівартості продукції і їх характеристика

1.2.Сутність собівартості витрат і методика розрахунку її елементів

2. Задача:

Собівартість товарної продукції заводу з виготовлення труб у звітному періоді склала 500 тис.ум.грош.одиниць. Визначити собівартість виробництва 1м труб, якщо виробництво труб характеризується наступними показниками:

Діаметр труби, мм	Випуск, тис м	Трудомісткість, чол-ч/м	Ціна, ум.грош.од./м
50	100	0,73	3
100	30	1,2	4
200	10	1,5	5,5

ВАРІАНТ 2

1. Дати відповідь на питання:

1.1.Сутність калькуляції собівартості продукції й групування окремих статей витрат

1.2.Розрахунок витрат сировини і матеріалів на одиницю продукції

2. Задача:

У базисному періоді продуктивність праці склала 700 грн/чол, у плановому повинна збільшитися до 850 грн при зниженні чисельності ППП із 1000 до 950 чол. Умовно-постійні витрати в складі собівартості = 20% і в плановому періоді зростають на 2%. Визначити економію собівартості.

ВАРІАНТ 3

1. Дати відповідь на питання:

1.1.Методика планування собівартості в окремих галузях економіки

1.2.Класифікація витрат на виробництво за способом віднесення на одиницю продукції

2. Задача:

Треба розмістити в матриці наступні види витрат: 1) амортизація токарського стану; 2) амортизація машини АНТ-2302, що пакує вироби; 3) заробітна плата робітників токарського цеху; 4) заробітна плата директора; 5) заробітна плата сторожа підприємства; 6) заробітна плата торговельного агента; 7) комісійні торговельного агента; 8) витрати, зв'язані з покупкою сировини для роботи підприємства; 9) витрати, зв'язані з утриманням соціальної сфери; 10) оренда приміщення токарського цеху; 11) витрати, зв'язані з відправленням продукції підприємства покупцеві.

Матриця витрат токарського цеху:

	Умовно-постійні	Умовно-змінні
прямі		
непрямі		

ВАРІАНТ 4

1. Дати відповідь на питання:

1.1.Планування зведеного кошторису витрат на підприємстві

1.2.Пропорційні й умовно-постійні витрати, їхнє значення при плануванні заходів щодо зниження собівартості продукції

2. Задача:

Визначити зниження собівартості товарної продукції в плановому році, якщо планом передбачено:

- зростання продуктивності праці 1 працівника – 108%;
- зростання середньої зарплати 1 працівника – 102,5%;
- зниження матеріальних витрат – 5%.

За звітом собівартість товарної продукції складає 26450 тис грн. Питома вага основної зарплати виробничих працівників – 21%, матеріальних витрат – 42%.

ВАРІАНТ 5

1. Дати відповідь на питання:

1.1. Сутність і характеристика простих і комплексних статей калькуляції

1.2. Відмітна характеристика калькуляції собівартості і кошторису витрат на виробництво

2. Задача:

Визначити вплив на собівартість продукції збільшення її випуску на 25%, якщо передбачається зростання умовно-постійних витрат на 3 %. Загальна сума умовно-постійних витрат склала 9 тис. грн, а собівартість товарної продукції – 27 тис. грн.

ВАРІАНТ 6

1. Дати відповідь на питання:

1.1. Методи розподілу умовно-постійних витрат між окремими видами продукції

1.2. Послідовність здійснення розрахунків при складанні планових калькуляцій

2. Задача:

Спеціалізація виробництва забезпечила зростання продуктивності праці на 8%, при цьому зарплата збільшилася на 5%. Собівартість товарної продукції склала 908,6 тис. грн., а фонд зарплати – 318 тис. грн. Визначити вплив зростання продуктивності праці на рівень собівартості.

ВАРІАНТ 7

1. Дати відповідь на питання:

1.1. Аналіз показників плану собівартості продукції

1.2. Відмітні ознаки категорій «витрати», «собівартість»

2. Задача:

Визначити планову і діючу норми витрати матеріалу, якщо чиста маса виробу - 50 кг, річний випуск 10000 од. Фактичний коефіцієнт використання матеріалу – 85 %, плановий – 95 %. Ціна 1 кг матеріалу – 100 грн. Визначити річну економію даного виду матеріалу.

ВАРІАНТ 8

1. Дати відповідь на питання:

1.1. Фактори впливу на витрати підприємства

1.2. Взаємозв'язок «витрати-ціна-прибуток»

2. Задача:

На поточний рік витрати на товарну продукцію заплановані в сумі 18300 тис грн, а в базовому вони склали 20200 тис грн. Обсяг товарної продукції поточного року – 19600 тис грн, базового – 22600 тис грн. На скільки відсотків заплановано знизити собівартість продукції в плановому році?

ВАРІАНТ 9

1. Дати відповідь на питання:

1.1. Методика визначення суми постійних і змінних витрат

1.2. Шляхи зниження собівартості продукції

2. Задача:

За звітними даними роботи комбінату виявлена економія матеріалів за рахунок зниження норм на 10% і за рахунок зниження цін – на 3 %. Собівартість товарної продукції за звітом – 845 тис грн, витрати по статті «сировина і матеріали» – 408 тис грн. Визначити вплив даних факторів на собівартість продукції комбінату.

ВАРІАНТ 10

1. Дати відповідь на питання:

1.1. Характеристика методів управління витратами

1.2. Граничні величини: граничні витрати, граничний доход, граничний прибуток

2. Задача:

Визначити структуру собівартості за економічними елементами:

Елементи витрат	Сума, тис грн
Сировина й основні матеріали	120
Допоміжні матеріали	5
Паливо	6
Енергія	6
Заробітна плата	70
Відрахування на соціальні заходи	25
амортизація	11
Інші операційні витрати	20
Інші грошові витрати	1
Усього за кошторисом	264

ВАРІАНТ 11

1. Дати відповідь на питання:

1.1. Функціональні підсистеми процесу управління витратами

1.2. Організація нормування витрат на підприємстві

2. Задача:

Визначити зниження собівартості товарної продукції, рівень витрат на 1 грн товарної продукції і відсоток її зниження на основі даних таблиці:

Показник	Виріб А	Виріб В	Виріб С
Обсяг випуску в звітному періоді, шт/рік	1000	2000	2500
Обсяг випуску в плановому періоді, шт/рік	-	4300	2500
Собівартість за звітом, грн/шт	20	28	36
Собівартість за планом, грн/шт	-	25	32
Оптова ціна виробу, грн/шт	24,5	31,8	40,7

ВАРІАНТ № 12

1. Нормативна трудомісткість складає 500000 нормо-годин. Середній коефіцієнт виконання норм 1,6. Число календарних днів у році – 365, число святкових і вихідних – 120 днів, число днів невиходу – 15 днів. Середня тривалість зміни 7,8 години, внутрішні простой – 0,9 години. Визначити чисельність робітників.

2. На підставі наступних даних зробити аналіз руху основних фондів:

Вартість ОФ на початок року, тис грн	75300
Сума накопиченої амортизації на кінець року тис грн	22590
Введення ОФ тис грн	7500
Вибуття ОФ, тис грн	3765

3. Первісна вартість верстата на підприємстві — 700 тис. грн, нормативний термін служби — 10 років. Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань методом прискореного зменшення залишкової вартості.

4. Для теплопостачання нового виробничого об'єкта розглядаються 2 можливих варіанти: 1) будівництво власної виробничо-опалювальної котельної; 2) теплопостачання від міської ТЕЦ. Капіталовкладення складуть відповідно 2 і 3,5 млн грн. Річні витрати — відповідно 8 і 10 млн грн. Штрафи за шкідливі викиди від котельної в атмосферу = 3 млн грн/рік. Необхідно визначити ефективний варіант інвестиційного проекту, який треба включити до державної цільової комплексної програми.

5. Визначити вплив на собівартість продукції збільшення її випуску на 25%, якщо загальна сума умовно-постійних витрат становила 9 тис грн, а собівартість товарної продукції — 27 тис грн.

ВАРІАНТ № 13

1. Визначити норму амортизаційних відрахувань на придбання нового обладнання, балансова вартість якого складає 3500 тис грн. Ліквідаційна вартість прогнозується на рівні 5 % балансової вартості, а нормативний термін експлуатації — 8 років.

2. Обсяг випуску продукції підприємства за квартал складає 20 млн грн. В I кварталі виробіток на один працюючого складає 35000 грн. В II кварталі підприємство планує зменшити чисельність працюючих на 15 чол у порівнянні з I кварталом. Визначити виробіток одного працюючого в II кварталі і запланований приріст продуктивності праці.

3. Верстат за зміну повинний відробити 8 годин, фактично він працював 6,5 годин. По нормі за кожну годину на верстаті може бути виготовлено 3 вироби, а фактично за зміну було виготовлено 20 виробів. Визначити коефіцієнти екстенсивного, інтенсивного й інтегрального використання верстата.

4. Визначити середній час виготовлення деталі, якщо за рік зроблено 40000 виробів. Коефіцієнт використання виробничої потужності 90%. Устаткування простоє в ремонті 110 годин/рік. Тривалість зміни 8 годин. Режим двозмінний. Установлено 4 верстати. Дійсний фонд часу - 260 днів.

5. Визначити явочну й облікову чисельність працівників, якщо режим роботи підприємства безперервний, плановий фонд часу 1 працівника — 250дн, кількість устаткування, що обслуговується—80. Кожен верстат обслуговує 2 працівника. Підприємство працює в 2 зміни.

ВАРІАНТ № 14

1. На підставі наступних даних визначити рівень: фондівддачі по товарній продукції, рівень фондівддачі по показнику чистої продукції, рівень фондоозброєності.

Середньорічна вартість ОФ, тис грн	37400
Товарна продукція, тис грн	104750
Чиста продукція, тис грн	19800
Чисельність робітників, тис грн	1095

2. У звітному році чисельність працівників склала 210 чол. Обсяг виробництва продукції в плановому періоді зростає в порівнянні зі звітним з 90 тис грн до 105 тис грн. Продуктивність праці збільшується при цьому на 12 %. Визначити вивільнення робітників у плановому році.

3. У галузі прогнозують збільшення обсягів виробництва за рахунок нарощення виробничих потужностей. Запропоновано два інвестиційних проекти: реконструкція діючого підприємства і нове будівництво. За другим варіантом обсяг виробництва збільшиться з 2800 до 3200 тис т. За варіантом реконструкції діючого підприємства необхідні 400 тис т продукції можуть бути отримані додатково в процесі кооперування з іншим підприємством. Собівартість 1т продукції на даному заводі складає 1080 грн, на заводі, що поставляє метал за умови кооперації — 1020 грн, за проектом — 1050 грн. Капіталовкладення на да-

ному заводі складуть 113 млн грн, на заводі-суміжнику – 62 млн, за проектом – 219 млн грн. Галузева норма прибутковості інвестицій – 16%. Визначити сумарні приведені витрати.

4. Підприємство працює в дві зміни. Кількість устаткування на початок року – 300 одиниць. З 1.09 уведено 30 верстатів, а з 1.11 вибуло 68 верстатів. Число робочих днів у році – 250. Тривалість зміни – 7,6 годин. Плановий відсоток простоїв верстатів у ремонті складає 5%. Продуктивність 1 верстата – 5 виробів у годину. План випуску продукції – 20000 тис.виробів. Визначити виробничу потужність фабрики і коефіцієнт її використання.

5. Підприємством придбаний об'єкт основних засобів, первісна вартість якого 20000 грн. Термін корисного використання 12 років, ліквідаційна вартість – 6000 грн. Визначити річну суму амортизації.

ВАРІАНТ № 15

1. Підприємство в звітному році реалізувало товарну продукцію на суму 1000 тис.грн при наявності оборотних коштів розміром 500 тис.грн. Визначити число оборотів оборотних коштів.

2. У звітному році трудомісткість зробленої програми склала 9257 тис нормо/годин. Передбачається, що в наступному році в зв'язку з деяким ускладненням виробленої продукції її загальна трудомісткість повинна збільшитися на 10%. Очікується, що річний фонд робочого часу одного працівника, що складав у звітному році 1785 нормо/годин, за рахунок зниження внутрішніх простоїв, повинний збільшитися на 5%, а виконання норм виробітку складе 116%. Визначити необхідну чисельність працівників.

3. Підприємство закупило устаткування вартістю 80000 грн. за одиницю з нормативним терміном експлуатації 6 років. Розрахувати щорічні амортизаційні відрахування методом подвоєної норми і визначити ліквідаційну вартість устаткування.

4. Спеціалізація виробництва забезпечила зростання продуктивності праці на 8%, при цьому заробітна плата зросла лише на 5%. Собівартість товарної продукції становила 908,6 тис грн, а фонд заробітної плати – 318 тис грн. Визначити вплив зростання продуктивності праці на рівень собівартості.

5. Фірма розпочала діяльність 15.05. Розрахувати середньооблікову чисельність працівників фірми за травень, якщо на 15.05 фірма мала у своєму складі 25 чол.

ВАРІАНТ № 16

1. Оборотні кошти підприємства складають 200 тис грн, обсяг реалізації = 800 тис грн. Визначити планову тривалість одного обороту.

2.. Вартість основних виробничих фондів підприємства склала на початок року 8000 тис.грн., на кінець року – 2000 тис.грн. Протягом року вибуло фондів на суму 100 тис.грн. Знос основних фондів на початок року склав 1000 тис.грн., а на кінець року – 1500 тис.грн. Визначити коефіцієнти відновлення і вибуття основних фондів і їхній знос.

3. Підприємство використовує 3 верстати, що були придбані 4 роки назад за ціною 6000 грн кожний. Нормативний термін служби такого класу устаткування складає 10 років. Сучасна вартість -7000 грн. Розрахувати суму щорічних амортизаційних відрахувань.

4. Проаналізуйте рівень прибутковості фірми, якщо загальний обсяг інвестицій склав 1,2 млн грн; сума одержаного за рік прибутку 320 тис грн, у тому числі нараховано податку в сумі 90 тис грн. Сума активів фірми – 1,65 млн грн. Процент за державними облігаціями – 10%, процентна ставка за довгостроковими кредитами – 20%.

5. Завдяки застосуванню на підприємстві нової технології трудомісткість виготовлення продукції знизилася з 500 до 400 ч/ч. Визначити відсоток економії робочого часу і відсоток підвищення продуктивності праці в результаті цієї економії.

ВАРІАНТ № 17

1. Виконати аналіз обіговості оборотних коштів підприємства за наступними даними:

Показник	Базовий рік
Виручка від реалізації продукції, грн	78000
Середній залишок оборотних коштів, грн	833

2. Визначити середньорічну виробничу потужність підприємства і її приріст у плановому році:

Показники	Сума, млн грн
Виробнича потужність на початок року	400
Введення потужності: у травні	10
у липні	8
Вибуття потужності в червні	15
Середньорічна потужність за попередній рік	368

3. Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань кумулятивним методом для устаткування з первісною вартістю 80000 грн. і ліквідаційною вартістю – 2000 грн. Нормативний термін експлуатації – 8 років.

4. Підприємство працює в 3 зміни. Співвідношення номінального і реального фонду робочого часу – 365 і 330 днів. На балансі підприємства 500 од устаткування. Норма обслуговування – 20 од устаткування на 1 слюсаря-ремонтника. Визначити необхідну чисельність робітників.

5. Годинна тарифна ставка робітника 1-го розряду – 2,2 грн, тарифний коефіцієнт 4-го розряду – 1,33. Норма часу на 1 виріб – 0,5 год. Робітнику необхідно виготовити за місяць 450 виробів. Премія передбачається в розмірі 25% тарифного заробітку. Визначити місячний заробіток робітника 4-го розряду.

ВАРІАНТ № 18

1. Визначити випуск продукції підприємства на основі наступних даних:

Виробнича потужність на початок року, тис.шт.	800
Приріст виробничої потужності, тис.шт.	40
Вибуття виробничих потужностей, тис.шт.	20
Коефіцієнт використання виробничої потужності	0,85

2. Підприємство використовує 3 верстати, що були придбані 4 роки назад за ціною 6000 грн кожний. Нормативний термін служби такого класу устаткування складає 10 років. Сучасна вартість -7000 грн. Розрахувати коефіцієнт зносу устаткування.

3. Загальна чисельність робітників металургійного комбінату складає 10 тис.чол. У плановому періоді вивільнення робітників складе 400 чол. Планується збільшення норми виробітку з 108 до 110,16%. Визначити ефективність заходу.

4. Підприємство здобуває устаткування на умовах лізингу терміном на 3 роки. Балансова вартість устаткування складає 600 тис. грн., а його корисний термін служби – 10 років. Розрахувати амортизаційні відрахування за кожний рік лізингової угоди.

5. У цеху встановлено 300 одиниць устаткування, з яких у першу зміну працювало 100 верстатів, у другу — 150. Визначити коефіцієнти змінності, завантаження і використання змінного режиму часу.

ВАРІАНТ № 19

1. Виробнича потужність підприємства в звітному періоді складала 10000 т. З 1.04 розрахункового року введені в дію 2 агрегати потужністю 1000 т, а з 1.08 виведений з експлуатації 1 агрегат потужністю 500 т. Визначити середньорічну виробничу потужність.

2. Підприємство закупило устаткування вартістю 80000 грн. за одиницю з нормативним терміном експлуатації 6 років. Розрахувати щорічні амортизаційні відрахування різними методами і визначити ліквідаційну вартість устаткування.

3. Залишки оборотних коштів на 01.01 склали 300 тис грн, на 01.02 – 250 тис грн, на 01.03 – 210 тис грн, 01.04 – 90 тис грн. Реалізація продукції в першому кварталі склала 1000 тис. грн. У наступному кварталі за рахунок поліпшення структури виробничих запасів залишки оборотних коштів планується зменшити на 7%, а обсяг реалізації збільшити на 9%. Визначити ефективність використання оборотних коштів на підприємстві.

4. Визначити функціонально-групову структуру основних фондів. Балансова вартість основних фондів металургійного комбінату (млн грн) приведена в таблиці.

Група основних фондів	Звітний рік	Плановий рік
Перша	839,55	841,53
Друга	255,45	205,72
третя	920,80	1023,38
четверта	150,6	169,4

5. У виробничому цеху 60 верстатів. На обробку однієї деталі витрачається 0,55 нормо-година. Режим роботи цеху двозмінний. Тривалість зміни — 8 ч. У звітному році робочих днів – 270. Простий верстатів у поточних ремонтах складають 2,5 % номінального річного фонду часу їхньої роботи. Коефіцієнт використання виробничої потужності — 0,95. Визначити виробничу потужність цеху.

ВАРІАНТ № 20

1. Визначити норматив оборотних коштів у незавершеному виробництві, якщо в розрахунковому році буде виготовлено 6000 виробів, собівартість кожного = 110 грн. Тривалість циклу виготовлення 10 днів, на початку виробничого циклу витрати складають 705 грн.

2. Визначити ріст продуктивності праці в умовно-натуральних вимірниках за даними, приведеним у таблиці. Чисельність працівників не змінюється.

виріб	Кількість виробів план	Кількість виробів факт.	Витрати праці на один виріб, н-г
А	100	120	20
Б	250	225	15
У	760	820	5

3. На підприємстві вартість основних фондів на початок звітної року склала 6000 тис.грн. З 1.03 цього року виведено основних фондів на загальну суму 1000 тис.грн., а з 1.09 введені в дію нові основні фонди вартістю 2000 тис.грн. Розрахувати середньорічну вартість основних фондів.

4. Визначити продуктивність праці і її фактичний приріст.

Показник	За планом	Фактично
Обсяг товарної продукції, тис.грн	10500	12328
Чисельність персоналу, чіл.	560	439

5. Підприємству дозволено нараховувати прискорену амортизацію активної частини основних фондів. Визначити, яким методом краще нараховувати амортизацію, якщо початкова вартість верстата - 110 тис. грн., а нормативний термін служби 7 років.

ВАРІАНТ № 21

1. Визначити планову і діючу норму витрати матеріалу, якщо чиста вага виробу 50 кг, річний випуск 10000 ед. Фактичний коефіцієнт використання матеріалу – 85 %, планований – 95 %. Ціна 1 кг матеріалу – 100 грн. Визначити річну економію даного виду матеріалу.

2. Первісна вартість основних фондів підприємства — 6 млн грн, термін служби — 12 років, ліквідаційна вартість — 40 тис. грн. Визначити річну норму і щорічну суму амортизаційних відрахувань, використовуючи прямолінійну амортизацію.

3. На підприємстві вартість основних фондів на початок звітного року склала 6000 тис.грн. З 1.03 цього року виведено основних фондів на загальну суму 1000 тис.грн., а з 1.09 введені в дію нові основні фонди вартістю 2000 тис.грн. Обсяг реалізованої продукції залишив 12000 тис.грн., а загальна чисельність працівників – 300 чоловік. Розрахувати фондovіддачу і фондомістськість.

4. У виробничому цеху 35 верстатів. На обробку однієї деталі витрачається 0,45 нормо-година. Режим роботи цеху двозмінний. Тривалість зміни — 8 ч. У звітному році робочих днів – 250. Простій верстатів у поточних ремонтах складають 1,5 % номінального річного фонду часу їхньої роботи. Коефіцієнт використання виробничої потужності — 0,93. Визначити виробничу програму (річний обсяг випуску цехом деталей).

5. Тривалість зміни 7,5 ч. Плановані витрати на проведення ремонтних робіт = 0,5 ч. Фактичний час роботи верстата склало 6ч. Визначити коефіцієнт інтенсивного використання устаткування.

ВАРІАНТ № 22

1. Підприємство в звітному періоді зробило товарну продукцію в сумі 1200 тис.грн. Середньорічний залишок оборотних коштів склав 220 тис.грн. У розрахунковому році обсяг реалізованої продукції повинний бути збільшений на 20%, а оборотність оборотних коштів повинна знизитися на 5 днів. Визначити кількість оборотів і тривалість 1 обороту засобів фірми в звітному і розрахунковому роках.

2. На обробку деталі затрачалося 20 хв. Після перегляду норм часу на дану деталь була встановлена норма 16 хв. Обчислити, на скількох відсотків знизилася трудомісткість роботи і збільшилася продуктивність роботи. Тривалість зміни 7,5 ч.

3. На підприємстві вартість основних фондів на початок звітного року склала 6000 тис.грн. З 1.03 цього року виведено основних фондів на загальну суму 1000 тис.грн., а з 1.09 введені в дію нові основні фонди вартістю 2000 тис.грн. Обсяг реалізованої продукції залишив 12000 тис.грн., а загальна чисельність працівників – 300 чоловік. Розрахувати фондоозброєність праці.

4. Фірма робить 5000 деталей у рік. Час чекання від подачі заявки до одержання деталей = 5 днів. Визначити кількість деталей, при якій потрібно формувати нове замовлення.

5. Розрахувати динаміку дебиторско-кредиторської заборгованості підприємства.

показники	Базовий рік	Звітний рік
Дебіторська заборгованість, млн грн:	28,07	31,96
Кредиторська заборгованість, млн грн:	41,23	41,36

ВАРІАНТ № 23

1. Підприємство використовує 3 верстати, що були придбані 2 роки тому за ціною 4000 грн кожний. Нормативний термін служби такого класу устаткування складає 8 років. Сучасна вартість -4500 грн. Розрахувати суму щорічних амортизаційних відрахувань.

2. Підприємство працює в 3 зміни. Співвідношення номінального і реального фонду робочого часу – 365 і 330 днів. На балансі підприємства 500 од устаткування. Норма обслуговування – 20 од устаткування на 1 слюсаря-ремонтника. Визначити необхідну чисельність робітників.

3. Виконаєте аналіз ліквідності підприємства на підставі наступних даних:

активи підприємства – 400 тис.грн.

у т.ч. необоротні – 300 тис.грн.

оборотні – 100 тис.грн.

виробничі запаси – 20 тис грн

поточні фінансові інвестиції – 2 тис грн
 грошові кошти – 14 тис грн
 поточні зобов'язання – 1000 тис.грн

4. Підприємство працює в дві зміни. Кількість устаткування на початок року – 500 одиниць. З 1.08 уведено 50 верстатів, а з 1.09 вибуло 60 верстатів. Число робочих днів у році – 270. Тривалість зміни – 7,5 годин. Плановий відсоток простоїв верстатів у ремонті складає 5%. Продуктивність 1 верстата – 8 виробів у годину. План випуску продукції – 20000 тис.виробів. Визначити виробничу потужність.

5. Визначити загальний коефіцієнт зносу верстата, введеного в дію в 2000 р., якщо його початкова вартість складає 25 тис. грн., вартість чергового капітального ремонту – 10 тис. грн., середньорічний приріст продуктивності праці в галузі – 2%.

ВАРІАНТ № 24

1. Первісна вартість верстата на підприємстві — 1700 тис. грн, нормативний термін служби — 10 років. Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань методом прискореного зменшення залишкової вартості.

2. Нормативна трудомісткість складає 600000 нормо-години. Середній коефіцієнт виконання норм 1,5. Число календарних днів у році – 365, число святкових і вихідних – 122 днів, число днів невиходу – 15 днів. Середня тривалість зміни 7,8 години, внутрізмінні простої – 0,9 години. Визначити чисельність робітників.

3. Виробнича потужність підприємства в звітному періоді складала 18000 т. З 1.09 розрахункового року введені в дію 2 агрегати потужністю 1005 т, а з 1.08 виведений з експлуатації 1 агрегат потужністю 1500 т. Визначити середньорічну виробничу потужність.

4. Визначити продуктивність праці і її фактичний приріст.

Показник	За планом	Фактично
Обсяг товарної продукції, тис.грн	20500	22325
Чисельність персоналу, чіл.	360	439

5. Визначити рентабельність сукупного капіталу, рентабельність власного капіталу, якщо відомі наступні дані:

1. чистий дохід від реалізації продукції – 300 тис грн
2. собівартість продукції – 100 тис грн
3. валовий прибуток – 200 тис грн
4. прибуток від операційної діяльності – 90 тис грн
5. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподатковування – 70 тис грн
6. чистий прибуток – 45 тис грн

ВАРІАНТ № 25

1. У цеху встановлено 200 одиниць устаткування, з яких у першу зміну працювало 80 верстатів, у другу — 150. Визначити коефіцієнти змінності, завантаження і використання змінного режиму часу.

2. Визначити середній час виготовлення деталі, якщо за рік зроблено 80000 виробів. Коефіцієнт використання виробничої потужності 95%. Устаткування простоє в ремонті 110 годин/рік. Тривалість зміни 8 годин. Режим двозмінний. Установлено 3 верстати. Дійсний фонд часу - 260 днів.

3. У звітному році чисельність працівників склала 250 чіл. Обсяг виробництва продукції в плановому періоді зростає в порівнянні зі звітним з 90 тис грн до 100 тис грн. Продуктивність праці збільшується при цьому на 12%. Визначити вивільнення робітників у плановому році.

4. Підприємство закупило устаткування вартістю 10000 грн. за одиницю з нормативним терміном експлуатації 7 років. Розрахувати щорічні амортизаційні відрахування методом подвоєної норми і визначити ліквідаційну вартість устаткування.

5. Завдяки застосуванню на підприємстві нової технології трудомісткість виго-

товлення продукції знизилася з 600 до 480 ч/ч. Визначити відсоток економії робочого часу і відсоток підвищення продуктивності праці в результаті цієї економії.

ВАРІАНТ № 26

1. Верстат за зміну повинний відробити 8 годин, фактично він працював 7,5 годин. По нормі за кожну годину на верстаті може бути виготовлено 4 вироби, а фактично за зміну було виготовлено 20 виробів. Визначити коефіцієнти екстенсивного, інтенсивного й інтегрального використання верстата.

2. У звітному році трудомісткість зробленої програми склала 9000 тис нормо/година. Передбачається, що в наступному році в зв'язку з деяким ускладненням виробленої продукції її загальна трудомісткість повинна збільшитися на 15%. Очікується, що річний фонд робочого часу одного працівника, що складав у звітному році 1780 нормо/годин, за рахунок зниження внутрішніх простоїв повинний збільшитися на 5%, а виконання норм виробітку складе 116%,. Визначити необхідну чисельність працівників.

3. Обсяг випуску продукції підприємства за квартал складає 30 млн грн. В I кварталі виробіток на один працюючого склала 45000 грн. В II кварталі підприємство планує зменшити чисельність працюючих на 10 чол у порівнянні з I кварталом. Визначити виробіток на одному працюючого в II кварталі і запланований приріст продуктивності праці.

4. Підприємством придбаний об'єкт основних засобів, первісна вартість якого 15000 грн. Термін корисного використання 6 років, ліквідаційна вартість – 5000 грн. Визначити річну суму амортизації.

5. Виконати аналіз оборотності оборотних коштів підприємства по наступним даним:

Показник	Базовий рік
Виторг від реалізації продукції, грн	6000
Середній залишок оборотних коштів, грн	289

ВАРІАНТ № 27

1. Визначити явочну й облікову чисельність працівників, якщо режим роботи підприємства безперервний, плановий фонд часу 1 працівника – 260дн, кількість устаткування, що обслуговується-60. Кожен верстат обслуговує 2 працівника. Підприємство працює в 2 зміни.

2. Визначити валову рентабельність продажів, якщо відомі наступні дані:

7. чистий дохід від реалізації продукції – 300 тис грн
8. собівартість продукції – 100 тис грн
9. валовий прибуток – 200 тис грн
10. прибуток від операційної діяльності – 90 тис грн
11. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування – 70 тис грн
12. чистий прибуток – 45 тис грн

3. Підприємство працює в дві зміни. Кількість устаткування на початок року – 200 одиниць. З 1.09 уведено 30 верстатів, а з 1.12 вибуло 68 верстатів. Число робочих днів у році – 250. Тривалість зміни – 7,6 годин. Плановий відсоток простоїв верстатів у ремонті складає 5%. Продуктивність 1 верстата – 5 виробів у годину. План випуску продукції – 2000 тис.виробів. Визначити виробничу потужність фабрики і коефіцієнт її використання.

4. Оборотні кошти підприємства складають 300 тис грн, обсяг реалізації = 800 тис грн. Визначити планову тривалість одного обороту.

5. Підприємству дозволено нараховувати прискорену амортизацію активної частини основних фондів. Визначити, яким методом краще нараховувати амортизацію, якщо початкова вартість верстата - 100 тис. грн., а нормативний термін служби 8 років.

ВАРІАНТ № 28

1. Визначити структуру основних фондів. Балансова вартість основних фондів металургійного комбінату (млн грн) приведена в таблиці.

Група основних фондів	Звітний рік	Плановий рік
Перша	300	350
Друга	200	210
третя	600	700
четверта	400	420

2. Виробнича програма металургійного підприємства характеризується наступними даними: готові вироби – 30570 тис грн, товари побутового призначення – 294 тис грн, роботи промислового характеру – 380 тис грн, вартість запчастин, випущених на сторону – 182 тис грн, незавершене виробництво на початок року – 115 тис грн, на кінець року – 122 тис грн, залишки готової продукції на складі на початок року – 80 тис грн, на кінець року – 66 тис грн. Визначити обсяг товарної продукції.

3. Визначити щорічну суму амортизаційних відрахувань кумулятивним методом для устаткування з первісною вартістю 90000 грн. і ліквідаційною вартістю – 2000 грн. Нормативний термін експлуатації – 9 років.

4. Вартість основних фондів металургійного заводу на початок базового року складала 57705 тис.грн. З 1.03 минулого введені в дію основні фонди на суму 900 тис. грн., а з 1.09 виведені основні фонди на суму 860 тис.грн. Рівень фондівдачі в базовому році склав 1,15. У розрахунковому році передбачається збільшити обсяг реалізованої продукції на 10%, а середньорічну вартість основних фондів на 7%. Визначити рівень фондомісткості продукції в базовому і розрахунковому роках.

5. Фірма початку діяльність 8.09. Розрахувати середньооблікову чисельність працівників фірми за вересень, якщо на 1.09 фірма мала у своєму складі 118 чол.

ВАРІАНТ № 29

1. Визначити загальний коефіцієнт зносу верстата, введеного в дію в 2001 р., якщо його початкова вартість складає 2 тис. грн., вартість чергового капітального ремонту — 0,3 тис. грн., середньорічний приріст продуктивності праці в галузі — 2%.

2. Визначити норму амортизаційних відрахувань на придбання нового обладнання, балансова вартість якого складає 500 тис грн. Ліквідаційна вартість прогнозується на рівні 5 % балансової вартості, а нормативний термін експлуатації – 5 років.

3. На підставі наступних даних визначити рівень фондомісткості по товарній продукції, рівень фондомісткості по чистій продукції.

Середньорічна вартість ОФ, тис грн	35500
Товарна продукція, тис грн	105550
Чиста продукція, тис грн	20800
Чисельність робітників, тис грн	800

4. Залишки оборотних коштів на 01.01 склали 200 тис грн, на 01.02 – 250 тис грн, на 01.03 – 210 тис грн, 01.04 – 190 тис грн. Реалізація продукції в першому кварталі склала 2000 тис. грн. У наступному кварталі за рахунок поліпшення структури виробничих запасів залишки оборотних коштів планується зменшити на 7%, а обсяг реалізації збільшити на 5%. Визначити ефективність використання оборотних коштів на підприємстві.

5. Визначити загальну чисельність і чисельність працівників окремих спеціальностей ремонтного господарства, якщо трудомісткість ремонтних робіт із плану – 52 тис.нормо-годин, у т.ч.: слюсарних – 40%, зварювальних – 20%, токарських – 30%, малярських – 10%. Плановий річний фонд робочого часу одного працівника – 1800 година., а середній коефіцієнт виконання норм – 1,08.

ВАРІАНТ № 30

1. На обробку деталі затрачалося 25 хв. Після перегляду норм часу на дану деталь була встановлена норма 22 хв. Обчислити, на скільки відсотків знизилася трудомісткість роботи і збільшилася продуктивність роботи. Тривалість зміни 7,6 ч.

2. У цеху 22 верстата. Норма часу на обробку виробу = 0,39 н-ч. Режим роботи дво-змінний, тривалість зміни - 8 ч. У році 242 робітників дня. Регламентовані простої устаткування в ремонті складають 5%. Коефіцієнт використання потужності 0,89. Визначити виробничу потужність цеху і його виробничу програму.

3. Первісна вартість основних фондів підприємства — 8 млн грн, термін служби — 10 років, ліквідаційна вартість — 40 тис. грн. Визначити річну норму і щорічну суму амортизаційних відрахувань, використовуючи прямолінійну амортизацію.

4. Визначити ріст продуктивності праці в умовно-натуральних вимірниках за даними, приведеним у таблиці. Чисельність працівників не змінюється.

виріб	Кількість виробів план	Кількість виробів факт	Витрати праці на один виріб, н-г
А	100	120	20
Б	250	225	15
В	760	820	5

5. Підприємство має 2000 одиниць устаткування, працює в 2 зміни. Норма обслуговування – 200 одиниць устаткування на один слюсаря-ремонтника. Співвідношення номінального і реального фонду робочого часу складає відповідно 265 і 230 днів. Визначити, скільки слюсарів-ремонтників необхідно підприємству.

ВАРІАНТ № 31

1. Фірма робить 6000 деталей у рік. Час чекання від подачі заявки до одержання деталей = 6 днів. Визначити кількість деталей, при якому потрібно формувати нове замовлення.

2. Підприємство в звітному році реалізувало товарну продукцію на суму 1000 тис.грн при наявності оборотних коштів розміром 200 тис.грн. Визначити число оборотів оборотних коштів.

3. Обчислити коефіцієнт змінності роботи верстатів цеху, якщо 200 з них працює в одну зміну, 100 — у двох, а 150 — у три.

4. Підприємство здобуває устаткування на умовах лізингу терміном на 3 роки. Балансова вартість устаткування складає 600 тис. грн., а його корисний термін служби – 10 років. Розрахувати амортизаційні відрахування за кожний рік лізингової угоди.

5. У звітному періоді на виробничому підприємстві середньомісячний виробіток одного робітника склав 300 одиниць продукції, а в плановому році передбачається збільшити його на 16%. При цьому середньомісячна зарплата звітного року досягла 220 грн., а в плановому році вона повинна збільшитися на 8%. Питома вага зарплати собівартості товарної продукції планового року дорівнює 32%. Визначити відносне зниження собівартості річного обсягу продукції за рахунок випереджальних темпів росту продуктивності праці в порівнянні з ростом зарплати.

5 ОРГАНІЗЦІЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Питання:

1. Об'єднання підприємств.
2. Зовнішнє середовище підприємства.
3. Сутність керування підприємством.
4. Структура підприємства.
5. Генеральний план підприємства.
6. Комерційний розрахунок у діяльності підприємства.
7. Економічна характеристика, склад і структура основних фондів.
8. Види оцінки основних фондів.
9. Знос основних фондів і методи його оцінки.
10. Амортизація основних фондів.
11. Відтворення основних фондів на підприємстві.
12. Показники ефективності використання основних фондів.
13. Основні напрямки підвищення ефективності використання основних фондів.
14. Нематеріальні ресурси підприємства.
15. Нематеріальні активи.
16. Виробнича потужність підприємства.
17. Методика розрахунку виробничої потужності.
18. Економічна характеристика оборотних коштів підприємства.
19. Визначення нормативу оборотних коштів у запасах сировини і матеріалів.
20. Нормування оборотних коштів у незавершеному виробництві.
21. Аналітичний і коефіцієнтний методи визначення потреби в оборотних коштах.
22. Ефективність використання оборотних виробничих фондів.
23. Ефективність використання оборотних коштів підприємства.
24. Класифікація і структура персоналу підприємства.
25. Показники стану і руху персоналу.

26. Розрахунок чисельності окремих категорій працівників.
27. Організація оплати праці (державне і договірне регулювання оплати праці, тарифна система і її елементи).
28. Форми і системи оплати праці.
29. Системи преміювання працівників.
30. Системи матеріального стимулювання у формі участі в прибутку.
31. Продуктивність праці й методи її виміру.
32. Фактори і резерви росту продуктивності праці.
33. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
34. Просте відтворення основних фондів.
35. Розширене відтворення основних фондів.
36. Сутність і склад капітальних вкладень.
37. Лізинг як форма кредитування й інвестування розвитку основних фондів.
38. Форми й особливості концентрації виробництва в різних галузях промисловості. Диверсифікація виробництва.
39. Показники концентрації. Переваги і недоліки великого виробництва.
40. Класифікація витрат собівартості.
41. Склад витрат операційної діяльності.
42. Кошторис витрат на виробництво і собівартість продукції.
43. Калькуляція собівартості одиниці продукції: призначення і класифікація.
44. Методи калькулювання собівартості.
45. Фактори і резерви зниження собівартості.
46. Доход і прибуток підприємства.
47. Розподіл прибутку і його використання.
48. Комерційний розрахунок у діяльності підприємства.
49. Рентабельність капіталу, виробництва і продукції.
50. Оцінка фінансового стану і фінансової стійкості підприємства
51. Економічна сутність санації підприємства.
52. Реструктуризація підприємств.
53. Банкрутство підприємств.

Критерії оцінювання знань

Формою підсумкового контролю з дисципліни „Економіка підприємства” є іспит. До іспиту можуть бути допущені студенти, які виконали і своєчасно захистили контрольну роботу, якщо це передбачено навчальним планом дисципліни. Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань і одного практичного (задачі). Правильно вирішене практичне завдання і повні вірні відповіді заслуговують на оцінку „відмінно”; правильний процес рішення задачі з помилками в розрахунках і деякі неточності у відповідях на теоретичні питання заслуговують на оцінку „добре”; неповне рішення практичного завдання та неточні або неповні відповіді на теоретичні питання заслуговують на оцінку „задовільно”; невирішене практичне завдання та невиконані теоретичні завдання заслуговують на оцінку „незадовільно”.

Зразок типового білету до іспиту

1. Нематеріальні активи підприємства
2. Продуктивність праці і методи її вимірювання
3. Задача.

Залишки оборотних коштів на 01.01 склали 300 тис грн, на 01.02 – 250 тис грн, на 01.03 – 210 тис грн, 01.04 – 90 тис грн. Реалізація продукції в першому кварталі склала 1000 тис. грн. У наступному кварталі за рахунок поліпшення структури виробничих запасів залишки оборотних коштів планується зменшити на 7%, а обсяг реалізації збільшити на 9%. Визначити ефективність використання оборотних коштів на підприємстві.

6. Рекомендована література

1. Про підприємництво: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 20.
2. Про власність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 20.
3. Про підприємства в Україні: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 24.
4. Про банкрутство: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31.
5. Про оплату праці: Закон України // Галицькі контракти – 1995. – № 21 .
6. Про господарські товариства: Закон України // ДШБП. – 1992. – № 2.
7. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2000 – 528с.
8. Економіка підприємства: Навч. посібник / За ред. А.А. Фастовець – К.: НМЦ “Укоопосвіта”, 2000. – 572с.
9. Економіка підприємств: Посібник / За ред. П.С.Харіва. – Тернополь: Економічна думка, 2000. – 500с.
10. Бойчук І.М., Харів П.С., Хопчан М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства: Навч. посібн. – К.: “Каравела”, Львів: “Новий світ – 2000”, 2001. – 298с.
11. Економіка підприємства: Навч.- метод. посібник для самот. вивч. дисц. / Г.О.Швиданенко, С.Ф. Покропивний, С.М. Клименко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 248с.
12. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навч.посіб. – К.: Вікар, 2001. – 178 с.
13. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 1997
14. Экономика предприятия / Под ред. В.Я. Хрипача - Мн.: 1997 – 448с.
15. Экономика предприятия: Учебник / Под ред. О.И. Волкова - М.: ИНФРА - М. 1997 - 416с.

16. Экономика предприятия: учебник для вузов / Под ред. В.Я. Горфинкеля – М.: 1998 – 742 с.

17. Экономика предприятия: учебник для вузов / Под ред. В.П. Грузинова – М.: 1998 – 534 с.